

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
unui comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 2.

STEAG RIDICAT LA.
1838

GILBARIȚIU

ȘI SFINȚIT DE LUPTULE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU

MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 200. Autorități și Societăți lei 500
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 96

21 Decembrie 1941

Anul 104

Miron Costin

„Să fi Măria-Ta sănătos!”

de V. Branisce

„Să nu dăm locul, că pământul acesta este plămădit cu sângele moșilor și strămoșilor noștri” — a grăit Domnului țării bătrânul cronicar, când boerii erau gata să se târguiască cu dușmanul pentru pământul țării.

Același Miron Costin care cu zece ani mai înainte cam așa vorbise cu Petriceicu-Vodă, după spusa cronicarului:

„Ori să fie voia Mării Tale, ori să nu fie, noi nu ne vom lăsa casele să le iee Tătarii; și s'au închinat și i-au zis Să fii Măria-Ta sănătos! și au ieșit afară”.

În vremile noastre de cumplite încercări, cel mai frumos omagiu ce-l putem aduce boierului iubitor de țară și moșie, la împlinirea celor 250 de ani dela moartea sa, este reproducerea luminoaselor cuvinte rostite în divanurile domnești, cuvinte care picură ca un balsam vindecător peste atâtea răni ale neamului.

Miron Costin și-a închinat vieța visului de mărire al neamului său. El a fost cel dintâi istoriograf care a înțeles că istoria noastră nu se mărginește în granițele străme ale unei provincii, ci că ea cuprinde istoria tuturor Românilor, a celor din Maramureș, Ardeal, Moldova și Țara Românească.

De aceea el scrie istoria Românilor din toate ținuturile, amintindu-și și de obidiții „Cuțovlahi, iar această istorie o începe dela obârșie, dela descălecatul lui Traian în Dacia.

Vieța lui, o nesfârșită luptă. Născut la 1633, își petrece copilăria în Polonia ca pribeag.

Intors în țară pe vremea lui Vasile Lupu, el se bucură de mare trecere la Curte și ocupă înalte demnități.

Dar vremile cumplite nu-i dau răgaz să-și realizeze mărețele gânduri pe care le nutrea.

„Ce sostră asupra noastră acele vremi de acmu de nu stăm de scrisori, ce de grije și suspinuri. Și la acest fellu de scrisoare, gând slobod și fără valuri trebuiaște, iară noi prăvim cumplite vremi și cumpănă mare pământului nostru și nouă”.

În aceste împrejurări și-a scris „Letopisățul țării Moldovei” iar spre sfârșitul vieții sale ne-a dat minunata „carte despre descălecatul dintâi al țării Moldovei și neamului moldovenesc”.

În Decembrie 1691, când ar mai fi putut aduce mari foloase neamului, el cade răpus de intrigile dela Curte în împrejurări extrem de tragice.

În urma descoperirii unei conspirații, ce tindea la înlăturarea lui Constantin Cantemir, și la care luase parte un frate de-al său, Miron Costin este ucis mișelește de oamenii stăpânirii, lângă mormântul deschis al tovarășei sale de viață.

Pilda lui de luminat patriotism este pentru noi de o veșnică actualitate.

Problema țărănească

de Dr. N. Căliman

Noi o numim *problemă țărănească* și nu *problemă agrară*. În jurul ei se duce, în ultimul timp, o discuție vie.

Toți aceia care nu văd în această problemă, decât hambare și silozuri mari și pline, toți cei care așteaptă dela ea numai ca mulțimea de vagoane să plece din țară și să inunde lumea cu produse agricole românești, toți aceștia o numesc *problemă agrară*. Ei plâng după proprietatea mare și ar dori ca lumea să se mai întoarcă acolo, unde era acum 60—70 de ani. Nu văd în această problemă, decât produse și aur sclipitor. Că din aceste produse și din bogăția lor nu se îngrașă nici țara și nici țărănul, ci numai câțiva dintre așa zișii specialiști ai problemei agrare, pe ei nu-i interesează prea mult.

Noi nu vedem în această problemă în primul rând capitalul su-nător, grâu și bani, ci vedem în ea înainte de toate capitalul-om. Omul este ceea ce trebuie ridicat și cultivat în primul rând și nu produsul agricol. Acesta va urma după ridicarea omului. Și de aceea îi spunem noi problema țărănului.

Fiindcă nici unul dintre așa zișii specialiști agrari, adică marii proprietari, nu ne va putea arăta, că toată producția mare a lor ar fi ajutat prea mult la ridicarea

țării și mai cu seamă, că ar fi ajutat cu ceva la ridicarea culturală și economică a țărănului.

Din contră, țărănul a fost ținut de această mare proprietate într'o situație economică și culturală minoră.

Zadarnic ar vrea să ne arate acești specialiști, că țărănul nu poate să-și cultive pământul și nu poate fi educat pentru cele mai elementare cerințe ale vieții și ale igienei. N'au dreptate! Țărănul pe care-l cunosc ei este așa cum l-a făcut marea proprietate în lungul timp al existenței sale. Să între însă acești domni în casele și grajdurile unei părți a țărănului din Ardeal și Banat și se vor putea convinge foarte ușor, că țărănul român poate fi și altcum. El poate umplea hambare mari cu cereale, știe să-și crească vite de rasă, muncește cu dragoste de muncă și glie, știe cum să-și muncească pământul, iar casele lor sunt adevărate podoabe de îngrijire și pricepere, unde poate intra ori și ce domn, fără nicio grijă. Va găsi acolo ordine și bogăție și mult simț pentru igienă și pentru frumos.

Să știe, cei care sunt de părerea specialiștilor de birou, că

— Continuare în pag. 5-a —

Amenințări

de I. Bozdog

Caracteristica neputincioșilor și a celor ce se identifică cu interese dăunătoare altora este *înjurătura și amenințarea*.

Dacă avem ca indivizi experiențe triste și dureroase în această privință, le inventariem fiecare la activul sau pasivul nostru și reacționăm după natura noastră omenească, ori ne păzim de atari ființe josnice și capabile de lovituri date pe ascuns.

Când aceste amenințări și injurături ni se aduc însă pentru activitate publică și pentru apărarea intereselor românești, *răutatea*, cu cât este mai spumoasă, cu atât ne onorează mai mult. Ne dă curaj și este o indicație precisă că mergem pe drumul cel drept și că am pus mâna pe rană.

Dar să ne lămurim! Este vorba de o carte postală, adresată Redacției noastre în limba ungurească, cu data de 1 Dec. 1941, din Sighișoara. *Eroul anonim* taxează redactorii Gazetei Transilvaniei de „scuipătorii patriei și neamului său” contra cărora s'ar trimite neîntrerupte săgeți, care învenineză inimile cetitorilor gazetei. Se afirmă, că prin articole despre spiritul transilvan și altele, noi răspândim minciuni, ca aceea, că Românii ar fi autohtoni aici și nu *veniuri* etc. cum e adevărul, pe care îl mărturisesc la fel popoarele din Ardeal.

Când cineva îndrăznește (?) a spune că albu-i alb și negru-i negru, se sdruncină echilibrul sufletesc al caracterului anonim, care ne sugerează vlagă și ne doare în ghiarele-i salvatoare. Acum vorbește și în numele Românilor din Ardeal care s'ar identifica unui anume fel de a gândi și pe care îi ațăță la ură contra fraților proprii. Asta e prea peste măsură de mult!

Nu însemnă aceste rânduri ca răspuns acestor zănatoci, ci pentru a sgudui porțile înțelepciunii zăvorâte.

Atari halucinații ar trebui trecute sub tăcere, dacă ele ar fi cazuri izolate și nu ar trăda o stare patologică primejdioasă.

Continuare în pagina 3-a

„Folclorul GAZETEI TRANSILVANIEI”

Femei în doliu

de Ion Colan

Reveneam dintr'un drum lung, a cărui reîntoarcere altfel ne-o închipuisem. Ceasuri întregi, în picioare, pe coridorul vagonului, striviți de mulțimea pachetelor și geamantanelor, respirând aerul acru cu miros de fum, sufocați în înghesuială, nu ne mai gândeam la nimic.

Molău și indiferent, *personalul* și-a tărit după el 27 de ceasuri mulțimea vagoanelor ticsite. La fiecare gară ace-

leași dialoguri, aceleași sudălmii, o nouă comprimare în spațiul devenit tot mai redus.

Dela o vreme picioarele nu mai rezistă. Buzele arse de sete s'ar lipi de geamul rece și aburit. Ochi, coborși în fundul capului, prind cearcăne de sfinți bizantini. Foamea, de câteva ceasuri, nu mai e un simplu cuvânt. Proptești fruntea 'n geam și picotești a somn. Un colț de geamantan pe care să-ți odihnești oasele frânte, ar egala, în alte

împrejurări, patul calduț al căminului tău.

În atmosfera și 'n cadrul acesta de muncă silnică, o ușe de compartiment se tot închide și deschide. Un cap de cucoană, cu fața camuflată în farduri ca pânza coviltirelor noastre de pe zonă, apare și dispare:

— *Jorj, chéri, vezi să nu răcești!*
Capete bosumflate îl identifică pe Jorj.

— *Jorj, chéri, încheie-ți blana!*
Aceleași capete, sincronizate în mișcare, aruncă uitături încruntate spre colțul lui Jorj.

— *Jorj, chéri, ține fularul meu!*
Fularul, mătase naturală, trece din mână în mână până se înfășoară în jurul gâtului lui Jorj.

— *Jorj, chéri, ține puțin cognac!*
Și asta așa, preț de 100 de kilometri.

Mă uit plictisit la Jorj. Alți doi ofițeri desconcentrați se uită și ei. Jorj, un dulău de om, bun pentru greco-romane, găfăia de bine în colțul lui.

Spicuiiri

din dicționarul greșelilor noastre de limbă

de Ax. Bauciu

XVIII

În zilele trecute, aruncându-mi ochii asupra „rubricii femeii” dintr'un nr. mai vechiu al ziarului Cuv. dela 5 IX 1932 (p. 2, c. 5), cetesc: rochi/le de zi, rochi/le subțiri, rochi/le „enroulées”. Va să zică nu poate fi vorba de vreo greșeală de tipar, cuvântul fiind scris consecvent, de mai multe ori, în unica formă: *rochi*.

Cocoana care redacta această rubrică,— la fel cu alte redactoare ale viizei rubrici dela alte ziare, nu numai vechi ci și de azi, — specialistă în croiala, culoarea și calitatea stofei, a scăpat din vedere că pluralul substantivului *rochie* nu poate fi decât *rochii* (cu doi), — unul aparținând tulpinei cuvântului, iar al doilea fiind terminațiunea pluralului și că, așa fiind, rochi/le despre care vorbește, au nevoie încă de un petec, — petecul unui *i* în plus. Altfel, după logica d-sale, ar trebui să scriem și să rostim și: vrăble, așchile, amicișle, evanghelile, scorpile etc.) pluralele articulate ale substantivelor: vrăbie, așchie, amicișie, evanghelie, scorpie.)

Dar, cumcă și d-sa simte, instinctiv, că *rochia* nu-i roche, în același articol ne vorbește de: construcția și garnitura *rochiiei*, nu a *rochei*, — cum ar vorbi d. p. domnul din „Secolul” dela 17 X 1932, p. 4, c. 2 despre „morți în mansardele mizerii”. Parc'ar fi genitivul subst. *mizere*, nu *mizerie*!

Doamna cu „rochi” se poate totuși mângâia, că nu e singura care cade în greșeala bagatelizării unei secături de *i*, căci iată un alt colaborator al ziarului la care scria și d-sa, (spune în nr. dela 22 VII 1928, p. 1, c. 2: „răspunderi asumate de alt’ (pt. alt’); iar în „Ordinea” dela 11 III 1929, p. 1, c. 4 d-l M. B. — și sunt mulți ca el — glăsuiește: „Fi serios, d-le Vaida!”

Cetind numele celui care iscălește fraza, mai poate fi de mirare că cei ale căror cunoștințe ortografice nu se întemeiază pe rațiune, ci pe copierea, fără discernământ, a altora, — se dau plainici, însușindu-și felul de-a scrie al ignoranților „inovatori”?

Câtă vreme, dacă nu s'ar lăsa ademeniți nici de nume cu rezonanță în lumea gazetărească, nici de improvizați inovatori și dacă corectitatea sau incorectitatea lor pe care o acceptă sau o resping ar judeca-o cu mintea lor sănătoasă, desigur n'ar trebui să roșască ori de câte ori sunt luați în pleasna ironiei. Judecând cu capul lor, și-ar da seama că, fiind vorba de un verb la persoana a doua, — persoana care se termină totdeauna în *i* — forma aceasta (pers. 2 a imperativului verbal auxiliar *a fi*) trebuie scrisă cu *doi i*, un *i* aparținând tulpinei verbului, iar al doilea fiind suf. flexionar al pers. a 2-a.

Fiind vorba de buclucașul *i*, ținem să menționăm tot la acest loc și ten-

dința, din ce în ce mai insistență, de a elimina pe *u* final al subst. terminate în diftongul *iu* — întrebându-se și la singular forma pluralului — tendință care se remarcă și la verbele care până nu de mult se scriau cu *u* final la prezent indic. pers. primă.

Azi cetești tot mai des forme de singular ca acestea: un *copoi* (d. Al. Cazaban), un *pezevenchi* (d. N. Davidescu), un *ochi* (Univ. 9 V 1941, p. 3, c. 3, sub ilustrație; dar tot acolo și *roiu*), noul *unghi* estetic (d. T. Vianu, în *Viața* dela 12 XI 1941, p. 2, c. 7). Apoi, alții: un *bici*, *beci*, *triunghi*, *trunchi*, *unch*, *strigo*, *pișgo* etc.

Poate că urechea unora nu mai distinge pe scurtul *u* dela sfârșit. Suntem, însă, încă destui care n'am învățat limba din ziare — atâtea din ele până de curând redactate de străini de neamul nostru — ci din contactul direct și zilnic cu țărâtimea. Și aceștia deslușim încă limpede acest scurt *u* final în exemplele de mai sus. Sunt regiuni întregi în care nu vei auzi nici un țărân rostind: un *ochi*, un *unchi*. Pentruce n'am păstra, deci, pe *u* dela sfârșit, îndreptățit fiind și de graiul poporului și de nevoia de-a evita confuzii supărătoare.

Oare prevenții formelor amputate zic: „Un pahar plin ochi” și „Ochi pentru ochi”? Și dacă zic așa, nu văd greșeala pe care o comit? În expresia dintâi, ca și în zicala a doua, o știe doar tot națl, se întrebunțează forma dela singular (pahar plin ochiu, *ochiu* pentru *ochiu*), iar forma *ochi*, oricât ai voi s'o faci să-și renege apartinența la numărul plural, nu vei reuși. Vei isbuti, însă, să îndreptățești acuza că modifici, deci falsifici ceea ce n'ai dreptul să falsifici.

Să rămânem, deci, în cazurile date, la formele cu *u* final, ele fiind în consonanță cu felul de a le rosti al țărânimii din atâtea părți ale țării.

Și, tot așa, să nu amputăm nici verbele care au nevoie de acest *u* final la pers. 1, spre a o putea distinge de pers. a 2-a. Deci: eu continuu, mă apropiu, zgâriu, mângâiu, nu: mă apropi, o mângâi, eu zgâri etc., cum scriu unii.

Pentru documentare câteva citate. „Eu ascult, le recunosc prezența și continui totuși să rămân la fereastră” (M. Sebastian în Cuv. dela 5 IX 1932, p. 3, col. 7).

„Spre seară mă apropi de centru. „Mă apropii cu pași tiptili”. „Mă apropii de ele” (Ibid. p. 3, foileton). Azi, la fel. (vezi d. p. Curentul dela 24 Nov. 1941, pg. 2, foil. col. 2).

„Ce zgâri eu pe hârtie e...” (Calendarul 11 XI 1933, p. 1, col. 5).

În cazurile acestea, răstăcirea celor care scriu astfel e, credem, și mai evidentă decât în cazurile mai sus menționate. Am dori să-l vedem și noi în carne și oase pe Românul care rostește: mă apropii, eu zgâri...

N'am avea nimic de obiectat, dacă eliminarea lui *u* final din aceste

forme verbale n'ar fi în dauna clarității. Când, însă, admiterea lor tulbură claritatea frazei, ele trebuie, firește, evitate.

„Căprița se lasă s'o mângâi și îmi reazăm fruntea de blana ei”, — se spune în foiletonul Cuvântului (nr. citat p. 2). Cetind fraza, n'ai putea să te'ntrubi, cu drept cuvânt: Cine? (eu sau tu s'o mângâi?). Fiindcă eu îmi pot răzima fruntea de blana căpriței și dacă e mângâiată de altul. La fel când d. C. F. (ibid. p. 3) spune: „Mă apropii de ele, strigându-le”, — așa putea înțelege propoziția și altfel de cum o dorește autorul: că tu mă apropii pe mine, împingându-mă spre ele și strigându-le.

Tot așa, autorul frazei din *Calendar* (nr-ul citat): „Ce zgâri eu pe hârtie e...” — s'a simțit obligat, spre a nu se gândi cetitorul la pers. a 1-a ca subiect, să adauge pron. eu. Câtă vreme forma *zgâriu* făcea de prisos întrebunțarea pronumelui.

În sfârșit, avem și o categorie de „scărta-scărta pe hârtie” care, simțind prezența, în cazurile de mai sus, a unui *u* final scurt, ține să-i dea satisfacție deplină pentru suprimarea suferită, adăugându-l unui cuvânt care, astfel decorat, face impresia cănelui cu tîncheaua de coadă. E vorba de: *înapoi*.

„Înapoiu la Iorga” e titlul unui articol în Cuv. dela 29 Iunie 1927 (p. 1). „A dat imediat înapoiu”, — scrie altul în nr. ul dela 29 Nov. 1930, p. 4, c. 6. Iar în nr. dela 30 Dec. același an, p. 4, c. 3, red. aceluiași ziar afirmă despre V. Brătianu că „a dat înapoiu”.

Săracă limbă, cum te fasonează toți „maestrii” fără anii de ucenicie!

Pentru răniții noștri

În ziua de 16 Dec. 1941 răniții Spitalului Nr. 162 din Brașov au primit vizita elevilor cl. 8-a, 4-a și 3-a a Liceului Industrial de fete și a celor din cl. 4-a a Liceului Comercial de fete, venite să aducă darul lor celor ce în patul de spital își vor sărbători Crăciunul.

Nu darurile — bogate, de altfel, — ci sufletele celor ce se simt aproape de ostașul țării, aceasta însemnăm aici, ca să rămână; pentru ele, când vor avea alte răspunderi în țara refăcută; pentru direcțiunile școlilor respective, o fărâma de recunoștință meritată.

I. C.

PREDICI ÎN PUSTIU

Gallia Tudor

Din rânduri incomplete de ziare caut să restabilesc o mai completă biografie. La 24 de ani cu 5 copii, este nevoită să se despartă de soțul ei. Curajoasă însă, pleacă cu toți cei 5 copii dela Ploești la București, neavând altă avere decât 400 lei care, ce e drept, în anul 1914 valorau ceva.

Nu stă însă mult pe gânduri și nici nu bate la ușa nimănui. Învăță croitoria, deschide un atelier și *putând 7 ani neîntrerupt aceeași haină*, pe lângă o creștere ireproșabilă a copiilor, toți azi în excelente condițiuni sociale, urmează particular liceul și își ia bacalaureatul. Energia ei demnă de toată admirația, nu-i dă pace. Pleacă la Paris și în timp ce își câștigă singură existența, prin croitoria pe care și-o perfecționează tot mai mult, la „Salones Laffayette”, urmează cursuri de limbi române la Sorbona și-și face timp să publice sute de articole prin ziare și reviste și să scrie, cu deosebire, drame și cărți pentru copii. Din franțuzește traduce opera „*România. țara latină*” a lui Faugères, dovadă strălucită a preocupărilor ei înalt patriotice. Reîntorsă în țară, dela Paris, dă o și mai mare amploare atelierului ei de croitorie și, ceoare constituit un *merit aproape unic și de neînțeles*, pe lângă cei 5 copii ai ei mai crește și pe cei 4 fii ai violonistului Buică, părăsiți de tatăl lor. Apoi, fără să ceară vreun sprijin de undeva, crește, în timpul din urma, și 2 orfani de războiu. În tot acest timp având o minunată și severă împărțire de timp, îi rămâne vreme să rămână credincioasă și literaturii, scriind mereu operă după operă.

Dramele „*Avram Iancu*”, „*Leonora*”, „*Canelia*”, „*Lira celor trei*” și *epopea „Latiniada”* apar la intervale regulate.

Are în manuscris, gata de tipar, patru romane, 3 volume de poezii și trei volume de nuvele.

Academia Română a sărbătorit-o Duminecă, în 14 Dec. c. înmânându-i premiul de virtute de 100.000 lei.

Am găsit de cuviință: Gallia Tudor să formeze subiectul unei predici a mele, căci și pentru o energie de bărbat ar fi un minunat exemplu. Nu cunosc valoarea operei ei literare, nici n'a fost pentru asta premiată, dar să crești 11 copii, văduvă fiind, fără să ceri un ban ajutor de nicăiri, să-ți faci timp ca odată cu creșterea lor aleasă să-ți la înălțime atelierul de croitorie și, în același timp, să urmezi cursuri de liceu și apoi la Paris cursuri universitare, *constitue un fenomen extraordinar pe orizontul curajului, energiei și virtutii românești*. Toți molaticii, toți gură căscă, toți leneșii, toți disperații să ia pildă usturătoare din această sublimă lecție de curaj și neînfrântă energie românească.

Dr. M. Suciu-Sibianu

dolofan, ca o servitoare din cele ce se fățiau Duminecă după-amiaza pe *Corzo*-ul brașovean (acum aceste exemple sunt retrase din circulație și sperăm că nu le-om mai vedea niciodată afișând la Brașov depravarea!) Jorj, zic, ne măsoară distant. Mămică-sa la crescut cu guvernanta și d'aia e nemoabilizabil, deși ar putea urni un tanc din loc.

Cei vre-o 32 de ani ai lui numai bine ar purta „propriu-zisa” mitralierii prin Crimeia. Dar nu, Jorj s'a aranjot din vreme. O să meargă el și 'n Crimeia, dar p'ormă, când o fi mai liniște.

Cucoana care i-a denunțat numele în tăcerea suferindă a culoarului de tren, i-ar putea fi mamă. Și nu-i e. Jorj e altceva. De fapt Jorj e Gheorghe, numai că Gheorghe sună prea a *bun de front*, pe când Jorj... E! Jorj e altceva, e băiețelul lu' mămică acum, are

blană, șoșoni Tretorn, fular de mătase, răcește în tren, bea cognac în tren, fumează țigări străine și bani la el ca la Banca Națională.

E de familie mare!

A văzut lumina lămpii, cum ar spune d. A. P. Bănuș, pe la Puțul cu Apă Rece.

Alice — citește Alis — e ea. Acasă îi zicea Mândica. Destinul a îmbrâncit-o 'n Capitală și a făcut carieră. Când s'a văzut cu bani, a renunțat la ruralul Mândica. Acum e Alice, ca să pară născută pe Coasta de Azur. D'aia tot mărăie pe franțuzește câte-o boabă. Poartă blană de Breitschwanz, cu guler de vulpe argintie. Pantofi de crocodil, la fel cu poșeta. Fular de mătase naturală cyclamen și pălărie de feutre, idem. Ciorapi Kayser, rochie de voiaj. În degete și 'n urechi bijuterii să hrănești o familie toată vieața din pre-

țul lor. Buzele date cu rouge, sprințele pinsate — adică plivite — iar genele lungite ca ale Vivianei Romance. Ochi cu pupilele mărite, denunță prezența belladonei.

*

Tot întorcându-mi capul să aud ce-i mai lipsește lui Jorj, am făcut cunoștință cu vecinii. Nu cu „*imi dați voie*” și „*imi pare bine*”. Nu! Mai bine zis „am luat cunoștință” de tovarășii de drum.

Îmbrâncit de cei care urcau sau coborau, mi-au ajuns vecine trei doamne. Nimeni nu le-a auzit spunând un cuvânt. Nimeni nu le-a pofțit în vreun compartiment, unde Jorj și-a găsit apoi un loc confortabil. Nimeni nu le-a înțeles de unde vin și unde se duc.

Trei doamne în doliu se întorceau dela înmormântarea soților lor, un că-

pitan activ și doi sublocoteninți, aduși de undeva din Transnistria, în vagon cernit.

Dincoace de Ploești ne-a apucat înserarea. Alt doliu.

— *Mihai al meu a căzut lângă Tiraspol. Când am plecat din Cluj...*

Câmpina ne-a primit întunecată.

— *Eu, acum, nu mai am pe nimeni, c'ai mei au rămas la Dej, că zicea Aurel că-i găsim noi când ne-om întoarce...*

Urcu greu spre Predeal.

A treia își sburătăcise copilăria la Balci. Soțul ei s'a întors cu avionul întreg, dar cu o schije sub inimă. A mai trăit vreun ceas după aterizare, dar n'a mai vorbit cu nimeni.

Trei femei în doliu porneau undeva spre Ardeal, singure, ale nimănui. Una spre Cluj, alta spre Dej, alta nicăiri. Numai spre. Trenul avea să le lase undeva în acest Ardeal, transformat într-o enormă sală de așteptare.

Muguri

Inainte de plecare

Un elev din cl. IV-a a Gimnaziului comercial din Satulung și-a scris o amintire. Biet suflet hăituit din satul cu duzi, cu un anume părau de scaldă, cu anume ulți și altfel de popi și dascaii decât în alt sat. Toate ni se par altfel când le ducem dorul.

Elevul e refugiat și ca sa nu se impiedece cineva de aceasta calitate in care scrie, ne simțim obligați sa precizăm defa început, ca nu din Ardealul de Nord e refugiat. Aceasta declarație are menirea să liniștească pe cei care și-ar lua asupra lor atitudinea sufletescă a unui copil, față de năvalitori.

I. C.

Soarele a dispărut de mult, după dealuri. Cer senin și plin de stele, pe care luna lucește, înfricoșată parcă de tot ce se petrece pe pământ.

Stăteam pe lavița de sub dudul din curte și priveam la soldații străini din grădina noastră, care se mișcau ca niște umbre împrejurul armelor. Din când în când, tăcerea serii era spartă de strigătul gutural, sălbatic și straniu al unuia dintre ei. In sufletul meu ciocotea ceva contra acestor oameni care ne-au smuls din inimi liniștea și bucuriile libertății.

Deodată auzii pe ulița prăfuită a satului, tropote de cai și o voce amenințătoare ce rostea injurii într-o limbă care niciodată n'a rostit vorbe de milă și mângâiere. M'am ridicat fără să vreau, m'am apropiat de gardul de nuiele și am privit în stradă. Pe mijlocul drumului am văzut înaintând un convoiu de oameni, cu mâinile legate la spate.

Fetele lor obosite erau luminate de un zâmbet liniștit, dureros. Era o suferință tăcută, care însă nu înfățișa suferința câtorva oameni, ci suferința unui neam întreg.

In față, intelectualii luminați ai satelor; câțiva preoți, cu fețele întunecate de bărbile mari. Doar ochii luceau viu și parcă prevestitori de furtună.

Urmau câțiva învățători, și câțiva advocați care, la venirea străinilor, au căutat refugiu în mijlocul țărănilor. Veneau apoi fruntașii satelor, țărani înstăriți și îmbrăcați în frumoase costume naționale. Toți înaintau cu fețele liniștite pe care nu se putea ceti groaza de necunoscut. Ei erau duși de zece călăreți împărțiți pe ambele părți ale drumului. Am crezut că nu se va sfârși niciodată acest convoiu, deși erau numai 20 de arestați. Și o durere adâncă mi-a cuprins inima, iar lacrimile pe care nu le puteam opri îmi curgeau pe obraji, lacrimi mari, de durere, iar un dor nebun de țara liberă și de limba mea m'a cuprins. Mă simțeam străin și fără sprijin în mijlocul atâtor oameni care doreau să ne ducă pe toți la spânzurațiile lor. Am intrat în casă și l-am privit cu ură pe ofițerul care mânca liniștit la masă, iar el drept răspuns m'a întrebat zâmbind:

„De mila lor ai plâns? Fii liniștit, nu sunt nici primii, nici ultimii!”

Nu i-am răspuns, deși in sufletul meu aș fi dorit să-i strig în față toate nelegiuirile lor; nu i-am răspuns, fiindcă lacrimile mă înnăbușeau. I-am întors spatele și am intrat în camera mea, unde am plâns mult, mult de tot. De ce plângeam, in sufletul meu creștea dorul de frații liberi, de limba mea, de sânul cald al Patriei libere. Era și aici tot Patria mea, dar pe drumurile ei nu găseai decât ghimpii durerii. La plecare, izvorul lacrimilor era secătuit și la cuvintele dulci ale mamei am răspuns cu un zâmbet amar și plin de durere. Nu știu dacă am spus ceva, dar știu că am plecat grăbit, ca să nu-i văd lacrimile, să nu-i mai aud suspinele.

V. Beudean

Chipuri și suflete italiene

De nu era Signora Luca.....

de Prof. Dr. I. Ol. Ștefanovici-Svensk

I

Signora Luca și soțul ei — ambii oameni destul de înaintați în ani, — locuiau în Azuga primei mele copilării. Aveau o căsuță spoită curățel, sub frunzișul des al povârnișului de pădure de unde se auzeau cucul și miera. Era în dosul Fabricii de postav, nu departe de turbina ce prefăcea în energie dinamică puterea unui repede râu de munte.

Mi-aduc aminte limpede simțământul de minunare și de spaimă cu care — prin fereastra mică și prăfuită ce se cutremura de sbuciumul dinăuntru, — priveam la prăvălirea sălbatică a apei, cu urlul și furie spumegândă, pe roata turbinei. Mă înfioram de puterea nimicitoare a acelei ape ce se supunea, — răzvrătindu-se — omului ce voia s'o încâtușeze.

De unde locuiau cei doi bătrâni, turbina se auzea doar ca adormitor și dulce zumzet de albine ce se amesteca cu foșnetul verde al fagilor. Mărunței și cărunți, soții Luca, oameni săraci și buni ca pâinea cea caldă, erau nespuse de pașnici și de cumsecade.

Philemon și Baucis italieni. Copilul ce eram avea des parte de plăcintele și bunătațile Signorei Luca.

Anii bătrâneții lor se scurgeau în pace, în liniștea acea sfântă ce îngăduie omului să stea de vorbă cu Dumnezeu: neprețuit bun pe care omenirea de azi și-l fură cu atâta nesocotință..

Era aproape de amiază, într'un miez de vară, — verile cele adevărate de odinioară, așa de deosebite de cele de azi.

Un copil de vreo patru ani se juca din jos de grădinița Signorei, — un petec de pământ în calea apei. Râul păresea turbina ca un tăurenci scăpat dintr'un jug, o lua la vale și făcea o cotitură ce aproape sta să sugrume mica peninsulă, destul de înaltă totuși, pe care înlorea grădinița. Acolo se grămădeau într'o creștere sălbatică

mărarul cu frunza-i mărunță așa de verde, cu florile-i umbreluțe japoneze, — fire de ceapă, trandafirii de țară, și o mulțime de tulpine de mac cu roșia lor floare — ah, ce flori de văpaie au macii copilăriei! Și ce verde era frunzișul, ce ascundea aproape coliba Signorei Luca. Și ce povești fermecătoare șoptea râul:

„Unde ești copilărie, cu pădurea ta cu tot?”

... După ce râul scăpa din închisoarea turbinei, ce-i frângea trupul umed pe roată, o lua zglobiu la vale și cotea după grădinița spre stânga...

Copilul se juca pe marginea apei smulgând lungi tulpini cu flori galbene de pe malu-i prăpăstios.

Una din ele, cu mai multă voință de a trăi, nu se lăsa smulsă. Copilul, nici el, nu se da bătut. Rădăcina — din răsbunare? — cedă. Copilul se prăvăli în valurile furioase ale râului, parcă și el pus pe răsbunare.

Îi simțea trupul rece, ca de șarpe, cum îl târa la vale. O clipă și... Dar ochiul ca de mamă al Signorei Luca veghia, brațul ei bătrân se încordă cu disperare și... copilul fu mântuit din mânia apei. Vă vorbește azi, după atâția ani, despre cei dintâi Italiani pe care i-a cunoscut... Fie această recunoșcătoare aducere-aminte legată și în gândul cititorului de trăsătura cea mai de seamă a sufletului italian: bunătatea simplă, deschisă, acea *soavità* pe care o întâlnim așa de des în graiul italian și care străbate 2 cărți ce nu trebuie să rămână necitite de D.-v.:

„Cuore” (Inimă) de Edmondo de Amicis și „Le mei prigionieri” a unui sfânt: martirul erou ce a stat în *Carcera dura* din Spielberg-ul austriac vreo 10 ani, pentru că și-a iubit prea mult Italia: *Silvio Pellico*.

Amenințări

de I. Bozdog

Continuare din pag. 1-a

Zi de zi sosesc zeci și sute de tineri și bătrâni cu imprimate pe care trebuia să-și iscălească testamentul „liber consimțit” în spiritul transilvan, că nu mai sunt de lege și limbă românească, ci de altă nație (mai de soiu). Sunt bucuroși a muri de foame, goi de haine și încălțăminte, numai să fie primiți a respira aerul curat al țării mame. Numărul celor ce părăsesc marele bine și spiritul de dreptate și frăție transilvană crește (inspăimântător) din zi în zi.

E timpul să se facă și la noi ceva. Măcar o numărătoare conștiințioasă câți suntem și unde ne aflăm fiecare. Sunt orașe și sate întregi care rătăcesc sub adăposturi provizorii, iar frații de sânge ai celor, de binele cărora sute de mii au luat lumea în cap, ne cer și aci, la noi acasă, să fim cel puțin muți.

Acestor îndrăzneți amenințatori e vremea să li se răspundă, oricât de blajin, dar românește.

Dr. Dorin Ionescu

și rela consu' fașion?le pentru Boli de Nas, Gât și Urechi

Str. Regele Mihai 1

- Cons. 12 1 și 5 7 -

Tel : 2207

Tel. : 2207

Un Latin despre Transilvania
anilor 1840 - 45

de A. A. Mureșianu

Renumele unui învățat francez din prima jumătate a veacului trecut a ațâțat într'atâta curiozitatea unor cuconițe din Nordul Transilvaniei, încât acestea întreprinseră, în anul 1839, chiar o călătorie în „cetatea luminii”, pentru a face cunoștința lui. Este filosoful și pedagogul Joseph Marie de Gérando, o podoabă a intelectualității primului imperiu francez, iar cele două cuconițe sunt „contesele”, Tereza Brunswick și tânăra ei vară Emma Teleki, din vechea familie nobilă a Transilvaniei, atât de mult urită de cronicarul săcui Cserei, contemporanul lui Constantin Brâncoveanu, pentru „sămânța” ei „valahă”.

Expediția „științifică” se sfârși cu un roman de dragoste, căci în casa strălucitului intelectual francez, făcut de Napoleon I baron și „pair”, frumoasa Emma Teleki, care nu avea decât 16 ani, făcu cunoștință cu nepotul acestuia, tânărul Auguste de Gérando, pe care unchiul îl crescuse în casa lui, fiind orfan de părinți și care moștenise multe din calitățile cărturărești ale familiei, cunoștință ce se sfârși cu căsătoria lor.

Acestui tânăr intelectual francez, devenit, așa zicând prin întâmplare, ginerelul unuia din cei dintâi „magnați” ai Transilvaniei, avem de a-i mulțumi compunerea celei mai bune și obiective descrieri a Transilvaniei din prima jumătate a veacului trecut. Sunt cele două volume, intitulate *La Transylvanie et ses habitants* apărute la Paris în 1845, volume care făcură oarecare vâlvă și avură parte și de o traducere germană, apărută în același an la Lipsca.

Auguste de Gérando a fost un „Latin” în adevărata expresie modernă

a cuvântului, pentru că el se trăgea, prin mama lui, din familia conților Barberi din Roma și cunoștea la perfecție și limba lui Dante. Putea el deci să rămână rece și nepăsător la descoperirea, pe plaiurile vechei Dacii, a unui popor, care, deși încovoiat de jugul greu și îndelungat al unui aspru destin, totuși păstrase încă, pe lângă gloriul său nume de „Român” — Gerando este primul străin care scrie cuvântul așa cum îl scriem noi astăzi — și pe lângă alte „obiceiuri antice romane” (antiques usages romains) multe din calitățile sufletești ale strămoșilor și mai presus de toate limba lui „dulce” și „armonioasă ca venețiana” (cette douce langue valaque harmonieuse comme le vénitien) și care nu i se păru a fi în fond decât „un dialect italian”.

Cu toate că el intrase în mediul și societatea acelor care se credeau nu numai „cuceritorii” și stăpânitorii adevărați ai Transilvaniei, ci chiar și descendenții direcți ai căpitanilor lui Arpad, A. de Gérando nu putu să-și ascundă „simpatia” ce „i-o inspirase rasa valahă... popor *romain*: ca și noi” (ne cachons pas la sympathie que nous inspire la race valaque... peuple roman comme nous).

Incântat de descoperirea fraților latini din Carpați, Gérando începe să învețe românește și, în lunga sa călătorie de-a-lungul și de-a-latul Transilvaniei el încearcă să și vorbească cu țărani români, dar nefiind încă obișnuit „o sfârși pe italianește”.

În epoca în care nici pomenire nu era încă de școala Hunfalvy-Réthy, era firesc ca acest călător francez să alle

chiar dela amfizionii și prietenii săi maghiari, dela care își luase de altfel aproape toate informațiile istorice și politice, că „*Românii sunt în Transilvania cei mai vechi locuitori ai solului*” (Les Valaques sont, en Transylvanie, les plus anciens habitants du sol). „Ei ocupau, scrie Gérando, țara unde întemeiaseră un principat, când Ungurii întinseseră stăpânirea lor asupra munților vechii Dacii”.

Asupra relațiilor bisericești ale Transilvaniei din primele timpuri ale conviețuirii româno-maghiare, Gérando emite părerea justă și de sigur cea mai apropiată de adevăr, că Maghiarii care au intrat în Transilvania „s'au convertit”, la început „la religiunea învinșilor”, adică a Românilor care „adoptaseră sub influența Bizanțului cultul grec al bisericii lor”, și „au început a îmbrățișa această comuniune”, în timp ce „Maghiarii din Ungaria arborează drapelul catolicismului”.

Cu privire la populația Transilvaniei autorul constată că „elementul unguresc este puțin numeros” (En Transylvanie l'élément hongrois est peu nombreux) și că „cea mai mare parte a țărănilor aparține națiunii valahe”. Fără să fie însă bine informat asupra originii românești a unei însemnate părți a nobilimii „maghiare” a țării și asupra faptului nimicirii progresive a instituțiilor cnezatelor și voivodatelor lor și a slăbirii și subjugării lor politice treptate, autorul crede că ei au avut ca „rasă învinsă” chiar dela început o situație socială inferioară. Totuși recunoaște că

-- Continuare în pagina 5-a jos --

Ziua Domnului

Din întineric la lumină

„Și va naște fiu și va chema numele lui Isus, că acesta va mântui poporul din păcate“ Sf. Matei 1; 21.

Cuvântul de azi al sfântului Matei e cartea neamului în împlinirea sfatului celui veșnic dumnezeesc.

Fiul istoric al genealogiei ne arată atât purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de omenire, cât și așteptarea neamurilor în împlinirea profețiilor care leagă cerul cu pământul. Profetul îl numește Emanuil, ce se tâlcuște cu noi este Dumnezeu.

Era și timpul ca bucuria lumii să se apropie.

Hristos vine la noi, să ieșim întru întâmpinarea Lui. Biserica ne trimete solie că El, cel de proroci vestit, aproape este. Puține sunt zilele ce ne mai despart de mărețul praznic al Nașterii Domnului.

Acum, când legăturile vieții omenestii trosnesc, iar împărății întregi se sgudue până în temelii, cete îngerești de pe înălțimile cerului aduc, răsunând în coruri, glas de știre că Hristos va să se nască.

Profețiile neamurilor se împlinesc și semne mari se petrec.

E timpul să ne împărțăm de bucuria Vifleemului. Peștera pământului să strălucească de frumusețe dumnezeiască la venirea Lui. Să îndreptăm privirile spre Vifleem, icoană zugrăvită cu trănicio.

Fiorul simțit de omenire de-a-lungul veacurilor în așteptarea lui Isus, să cuprindă întreaga noastră ființă în închinăciune pentru dumnezeescul prunc. Se va împreuna cerul cu pământul, chipul păstorilor cu al magilor, iar imnurile cetelor îngerești vor da nădejdi sfinte. Sunt nădejdi ce ridică omenirea din amorțire la Dumnezeu.

Veniți toți să prăznuim, pregătiți, pe Hristos și cântări ca o stea să punem înainte, căci vine izbăvirea oamenilor.

Să privim cum magii vor veni să se închine pruncului Isus cu toată înțelepciunea și ființa lor, recunoscând în El așteptarea neamurilor.

Să înțelegem semnul venirii Fiului lui Dumnezeu. Omul prin păcat a închis porțile cerului, iar Tatăl cereșc le deschide prin venirea Fiului său.

Temeiul sfânt al praznicului ce-l așteptăm să fie îndreptarul vieții, reculegerea sufletească și bucuria sfântă până în cele mai umile bordeie.

Câtă durere alături de noi, câte lacrimi, privind îndelung după cântarea inimii nemilostive, a faptei creștine.

Nașterea Lui covârșește lumea și în dorul așteptării strânge bogatele datini și legende în duiosae cântece ale luminii cunoștinței.

E imnul milei.

Să aprindem candela sufletului în primirea celui ce se naște în peșteră.

Clopoțele bisericilor îmbracă dealurile și lungul văilor în strălucire cerească, iar noi ingenuștii să rugăm cucernic pe Fiul născut din Tatăl să ne răscumpere din deșarta rătăcire.

de **Preot Nicolae Bârsan**

Rafinaria Soc. VACUM OIL CO.
S. A. d. R. din Brasov (fostă Photogen)

caută pentru imediată angajare

**lăcătuși, țevari,
strungari, sudori,
lăcătuși mecanici,
electricieni și
zileri.**

Din drumul plin de întorsături al vieții, care ne urcă pe înălțimi ametoitoare și ne coboară, spre adâncimi nepătrunse unii dintre noi se opresc brusc, pentru a-și împlini destinele vieții cu cele ale morții.

Când, însă, vieța se curmă în momente vijelioase, pline de avânt și de curaj, când sufletul este dat lui Dumnezeu, iar trupul patriei, când acest trup este un grăunte care trebuie să putrezească, pentru ca mai multă vieță să capete un neam întreg, când se scrie istoria unui popor cu un trecut plin de mândrie, dar și de sbucium, atunci moartea este învinsă, ea rămâne doar clipa potolitoare de sbucium a omului.

Pe drumul de înălțare al neamului, din dealurile și văile brănene, unde s'a păstrat nestinsă flacăra dragostei de biserică și glie, cad jertfa în luptă cu satana, tinerii dascăli ce și-au lăsat cartea pe catedră, școlarii cu ochii plânși, părinți și soții îndurerate, dar toți plini de mândrie, căci ei sunt cei care s'au dus, ctitorii veacului „ce va să fie“.

În șirul lor se pomenește cu drag numele învățătorului director Gheorghe Frunțeși, băiatul fostului primar din Șirnea Branului, chipul blând și dascălul harnic, care își închinase vieța pentru luminarea minții poporului din mijlocul căruia

se ridicase prin trudă proprie și cheltuială părintească. Pe urmele lui cu vrednicie cade și dascălul Enache, care a cunoscut dealurile prăpăstioase ale Fundății.

În ziua de 23 Nov. a. c. s'a făcut în biserica din Moeciul de Jos și pomenirea vrednicului învățător Gheorghe Spănu, locotenent și comandantul subcentrului premilitar din Bran.

Lume multă, familie îndurerată, colegi învățători, școlarii lui dragi și premilitarii și toată obștea dela Moeciul care l-a iubit și apreciat, au asistat la slujba pomenirii, frumos oficiată de C. Sa părintele Ioan Budu, Gheorghe Enescu și Iancu Zăbavă. A vorbit preotul refugiat Ioan Budu, care a arătat calitățile sufletești ale eroului căzut în ziua de 13 Sept. la Odesa și care i-a fost elev la școala primară din Șirnea.

Directorul școlii primare din Moeciul de Jos, Gheorghe Brătescu, a vorbit de asemenea scoțând în relief calitățile de dascăl și comandant de subcentru premilitar. Locotenentul Gheorghe Spănu a fost cel mai bun apicultor din regiunea Branului și un îndemânic dascăl în spirit practic, pentru care activitatea a fost și decorat.

Imensa mulțime din biserica neîncăpătoare, a împărțit profunda durere a unei soții și a unei mici fetițe, pe obraji că-

reia se prelingeau lacrimile însănăgerate de orfană, lipsită de mângâierile unui tată.

De remarcat este și contribuția comunei Bran-Poarta prin pierderea directorului său școlar, sublocotenentul Nicolae Vasile, care venit aci din județul Buzău, în scurt timp a dovedit o vie inteligență, un spirit clar văzător de tânăr muncitor. Cade și acesta, lovit în piept de o schijă de Brandt la porțile Odesei, la 30 metri de parte de vrăjmași.

Și dacă mâna hoardelor dela răsărit va fi curmat și vieța tânărului învățător sublocotenent Ioan Noaghea, tot din Poarta Branului, căzut prizonier, atunci numărul dascălilor eroi din Bran se ridică la cinci.

Școlile văduvite în care s'a propovăduit lumina cărții, vor cunoaște în viitor lipsa idealismului lor dascălesc.

Noi rămânem cu profundă recunoștință în fața faptei lor creatoare, care a răscumpărat prin jertfa vieții lor, un act de justiție al neamului.

Mormintele lor rămân pentru ei lăcașuri de odihnă, pentru noi însă ele sunt urme evocatoare. În pragul lor ne oprim, ca să descoperim impulsul unei energii, să adunăm învățăminte pentru rostul vieții noastre.

Medicul nostru

CANCERUL

(RACUL)

de **Dr. Valeriu Sînghe**

Este o boală cu o popularitate urită, sinistră, — popularitate întemeiată pe numărul mare de victime omenestii pe care le cauzează zilnic; și sinistră, pentru că este o boală despre care cu adevărat se poate spune, că nu iartă. Atât de adânc a pătruns în conștiința oamenilor groaza de această boală, încât cei ce bănuiesc că o au, examinați fiind de medic, așteaptă părerea acestuia ca pe o sentință de moarte, sentință pe care medicul nu o va pronunța niciodată, nici atunci când ar fi cazul, tocmai pentru că este o boală care în majoritatea cazurilor nu iartă și ar fi neomenesc să-i amărăscă și mai mult restul de vieță ce-i mai este hărăzită.

În știință se mai numește și epiteliom, carcinom, tumoare.

Cancerul este o tumoare, o umflătură, o creștere, un țesut nou care are tendința să tot crească, să se mărească. Se poate ivi la toate organele, atât la cele dinlăuntrul corpului, cât și la cele dela suprafața lui. Astfel putem avea cancer al stomacului, al ficatului, al intestinului, al creierului, al plămânilor, al mitrei, al nasului, al sânilor, al pielii etc. Nu există niciun organ al corpului omenesc care să fie cruțat de cancer.

Caracteristica acestei boale este că distruge țesuturile în care se dezvoltă, întinzându-se la părțile vecine și se poate reproduce dacă a fost scos incomplet cancerul prin operație. Se mai numește și *rac*, fiindcă se întinde din locul unde s'a ivit la părțile vecine sub formă de ramificații asemănătoare cu picioarele de rac.

Cauzele acestei boale încă nu sunt cunoscute. Unii consideră cancerul de natură microbiană, fără a se cunoaște

care microb anume ar fi cauza. Alții cred că boala s'ar moșteni în familie. Nici acest lucru însă n'a putut fi stabilit. În stadiul actual al științei, tot ceea ce putem afirma este că asupra cauzelor cancerului domnește cel mai mare mister.

Semnele bolii. A încerca să descriem semnele acestei boli ar însemna să îmbrățișăm studiul semnelor tuturor formelor de cancer, cum ar fi cancerul stomacului, al ficatului, al mitrei, al limbii, al plămânilor, al pielii etc., ceea ce în cadrul unui mic articol de ziar nu-i posibil.

La suprafața pielii, când cancerul se ivește acolo, apare o mică creștere tare, care crește mereu. Această creștere, sau tumoare, cu timpul se ulcerează, adică se transformă într-o rană din care cu timpul se scurge o materie urită, rău mirositoare. Această rană, ca și tumoarea, se mărește tot mai mult.

La început cancerul nu doare, ceea ce face ca bolnavul să-l privească cu indiferență, crezând că este o boală banală și tocmai în această stă gravitatea cazului, pentru că nebănuind cancerul, nu-l operăm, cum ar trebui, la începutul bolii, când operația se poate face cu succes. Mai târziu boala devine dureroasă, cu dureri tot mai mari, care chinuesc enorm pe bolnav până în ultimele lui clipe.

Ceea ce caracterizează semnele cancerului în general sunt: tumoare (umflătură tare, dură), durerea, anemia (lipsa de sânge), lipsa de poftă de mâncare, slăbirea tot mai accentuată a bolnavului, tendința cancerului de a se ivi din nou după ce a fost operat, și desnodământul fatal în aproape toate cazurile.

În rândurile de mai sus am avut

în vedere cancerul obișnuit, malign, de natură rea, spre deosebire de formele benigne, cum este fibronul, care printr'un tratament bine ales și bine aplicat, se poate vindeca.

Traimentul. Oricâte leacuri s'au încercat până acuma contra cancerului, n'au dat niciun rezultat. Singurul mijloc care poate fi de folos este operația și aceasta când este făcută la timp. În cancerul dela suprafața corpului, operația poate da rezultate, dacă ea e făcută când cancerul e la început și dacă el este extirpat (scos) în întregime, altfel reapare. În cancerul organelor interne nici operația nu mai ajută, pentru că racul nu poate fi descoperit la timp, iar când l-am descoperit el a crescut, s'a infiltrat, a pătruns în organ și în organele vecine așa de adânc, încât operația este de prisos, uneori imposibil de practicat.

Tragedia, nenorocirea, primejdia acestei boale se rezumă în următoarea formulă a unui profesor universitar: „Când cancerul ar fi operabil, adică operat cu succes, boala e greu de recunoscut, iar când îl recunoaștem nu mai este operabil“.

Actualmente se mai tratează cancerul și prin raze X (Röntgen) și prin aplicații de radium. Prin aceste tratamente unele forme de cancer se ameliorează mult, cele mai multe cazuri de cancer însă nu beneficiază nici de acest tratament.

Descoperirea microbului, sau a cauzei cancerului și descoperirea tratamentului acestei boale sunt ținte, mari ale medicinei contemporane, iar atingerea lor va însemna una dintre cele mai mari și mai umanitare victorii ale omenirii contra răului.

Problema țărănească

Continuare din pagina 1-a.

Țăranul român este unul dintre cei mai inteligenți țărani, prinde ușor ori și ce învățatură, este dornic de a munci, cum puțini țărani sunt la alte popoare; are simțul onoarei și omeniei, al curățeniei și frumosului, cum puțini alții îl au.

Dar cine l-a învățat vreodată pe țăran cum trebuie să fie?

Cei care plâng azi după marea proprietate, i-au cerut totdeauna numai muncă și iar muncă, dar fără răsplată. Iar bietul țăran a tot muncit și nu i-a rămas nici atâta timp, ca să se spele și să-și facă în casă confortul, cum cer unii specialiști, care cred că țăranul nu e capabil să învețe.

L-a învățat cineva pe țăran, cum să trăiască igienic și cum trebuie să se alimenteze, ca să rămână sănătos? Nu! Marea proprietate i-a dat numai porumbul cu pelagră și bordeiele cu tuberculoză.

Problema agrară la noi nu poate fi rezolvată, decât prin țăran. Pentru ridicarea lui trebuie folosite toate mijloacele. Prin sufletul lui, în primul rând, va trebui să treacă și de palmele lui va trebui făcută producția agricolă mărită a țării. Ridicarea culturală a țărânimii va trebui pusă pe primul plan. Aceasta va aduce cu sine și înflorirea economică a lui, și a țării.

Această educare a țăranului va trebui să fie sprijinită cu toate mijloacele materiale de care are nevoie pentru munca lui.

Și când această muncă educativă a țăranului va fi făcută și munca lui va fi înlesnită și sprijinită cu cele necesare, atunci hambarele și silozurile vor fi umplute cu vârf și vor trebui să fie mult mai numeroase, decât erau în vremea pe care o evocă mereu unii.

Un latin despre Transilvania

de A. A. Mureșianu

Continuare din pag. 3-a

Românii au luptat împreună cu Ungurii în șir întreg de veacuri pentru apărarea patriei comune și că există între ei și astăzi multe familii nobilitate, pentru faptul că ei au fost, de principii transilvaniei. Ba, cu prilejul înmormântării unui astfel de nobil valah, el conștient că i s'a făcut o „ingropăciune” (funerailles d'un prince), cu participarea a două preoți, a 300 de „gentilomi români” (gentils hommes valaques) și a „mai multor mii de țărani”.

De Gérando nu găsește destule cuvinte de laudă pentru „frumusețea costumului valah”, și mai ales pentru „eleganța” cămășilor „brodate” ale Roșcilor, care au adesea „acel tip particular care se întâlnește la femeile din Italia”. El este profund impresionat și de „eleganța, varietatea și bogăția jocurilor sau dansurilor românești care „au origine romană” și care „exprimă în ea o idee, un fapt, un sens definit”. Călușarii „poartă și astăzi, ca românii, două curele încrucișate peste umeri, împodobite cu nasturi de aramă”. Constată la Români și „un anumit

LOTERIA 26 PE CLASE
"VICTORIA DELA RĂSĂRIT"
CLASA 2-a
TRAGEREA
21 și 22
Decembrie 1941

LOTERIA DE STAT

NUMAI LOTERIA
vă poate face cu
ADEVĂRAT FERICIȚI
de Crăciun

Nu întârziți, preschimbați-vă lozul sau intrați în joc la cl. 2-a și astfel participați la noul ciclu de MILIOANE ce-l oferă Loteria de Stat.

**Tipografia „ASTRA”
BRAȘOV**
caută

Doi ucenici români

Informațiuni la Biroul
Tipografiei, Brașov Str.
Lungă Nr. 1. (Curtea Cinenematografului „Astra”.

gust pentru artă” și o predispoziție pentru frumos „care se datorește originii lor italiene”. Românul „este inteligent și spiritual, el iubește poezia și muzica”. Românii împodobesc cu picturi până și „lemnul șelelor și jugurile bivoliilor lor”.

Deși de Gérando constată la poporul românesc un zel religios exagerat care „degenerează adesea în fanatism”, totuși el rămâne încântat de înfățișarea „grațioasă” și „șarmantă” a bisericilor lor, împodobite pe dinăuntru cu interesante picturi.

Fără de aceste calități nu trebuie a se pierde nădejdea în viitorul popoului românesc, căci „oricât de mare ar fi înjosirea lor, ei se vor ridica fără îndoială, fiindcă ei sunt capabili de o desvoltare repede”.

În ce privește politica și viitorul Românilor de Gérando crede că interesele lor nu-i atrag spre Rusia, care li-e dușmană, ci spre Austria, deci spre Europa apuseană. El are cunoștință și de „preocupările unor spirite generoase cu viitorul acestei națiuni aservite” și de „proiectul unei republici federative, al cărei nucleu ar fi Moldo-Valahia și în care ar intra și Rusia și Austria, cea dintâi cedând Basarabia, iar a doua Transilvania”.

În cartea lui A. de Gérando, care nu este însă lipsită și de defecte, găsim trasat, încă înainte de asta cu un veac, destinul măreț și „mersul spre unitate” al unui neam străvechiu care nu și-a spus încă ultimul său cuvânt în politica lumii.

Aprovizionarea cu slănină crudă, osânză, carne de porc și de vită

Primăria Municipiului Brașov ne comunică următoarele:

Se aduce la cunoștința populației, că începând din ziua de 20 a. c. s'a pus în vânzare slănină crudă și osânză, precum și carne de porc și de vită.

I. Slănina crudă, osânza și alte feluri de grăsimi, se vor vinde la măcelar, iar slănina afumată și untura topită, la mezelar, în modul următor:

Câte 250 gr. de persoană în schimbul bonului Nr. 1 și 2, 500 gr. în schimbul bonului Nr. 3, 6, și 8, iar alte 500 gr. contra bonului Nr. 10 din cartela de carne.

II. Carnea se va vinde la măcelari, sâmbăta, în timpul obișnuit, până la ora 5 după prânz, astfel:

500 gr. carne de porc sau de vită de persoană, contra bonului Nr. 11 din cartela de carne.

Se atrage atenția asupra faptului: cantitățile de carne rămase, adică necumpărate până sâmbăta la ora 5 p. m. se pot vinde, după această oră, liber, de către măcelari.

Deoarece grăsimi și carnea se distribuie numai cu aproximație, corespunzător persoanelor înscrise la măcelari, aceia care nu au putut fi satisfăcuți la măcelarii lor, pot merge și la alți măcelari, resp. mezeleri, spre a fi împărțiți cu untura și carnea ce le revine.

Modul de distribuire a cărnii și grăsimii în zilele dinainte de Crăciun, se aduce la cunoștința populației după aprobarea primită dela Minister.

Brașov la 11 Decembrie 1941.

Primar, Secretar general
Dr. N. G. V. Gologan Dr. V. Voicu.

Citiți cel mai vechiu ziar

Gazeta Transilvaniei

No. 3420/1941

Publicație de licitație

Subsemnatul Portărel prin aceasta publică că în baza deciziei No. G. 10347 1941 a judecătorei de ocol Brașov în favorul reclamantului Sofia Slover remăritat Hartman repr. prin avocatul Dr. Petre Fildan Brașov pentru încasarea creanței de 7490 Lei cheltueli și acc. se fixează termen de licitație pe ziua 31 Decembrie 1941 orele 10 a. m. la fața locului în Brașov Str. Regele Carol I. unde se vor vinde prin licitație publică judiciară una casă de bani, și una mașină de scris în valoare de 15000 Lei.

În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Brașov la 12 Dec. 1941.

Portărel
Indescifrabtl.

Primăria Municipiului Brașov.

No. 32.051/1941

Serv. financiar
Bir. Aproviz.

Publicație

Primăria Municipiului Brașov, aduce la cunoștință, că zilele de mălai în cele 2 săptămâni din Sărbători vor fi Miercuri 24 Decembrie 1941 și Vineri 2 Ianuarie 1942.

Brașov, la 18 Dec. 1941.

Primar,
N. G. V. Gologan.

Șeful Serv. financiar și
al Bir. Aproviz.
A. Precup.

Dr. Dogarlu Vasile
REINTORS, CONSULTĂ LA
SANATORIU

Sfr. General Averescu
No. 11

Telefon 3602

CRONICA RAZBOIULUI

de **Mardare Mateescu.**

Frontul diplomatic

Dacă nu exista Roosevelt — scrie „Voeltischer Beobachter” — ostilitățile n'ar fi izbucnit în Europa, în anul 1939. Toată politica din ultimii ani a Statelor Unite, putem deci să o socotim ca o politică personală a președintelui Roosevelt, ale cărui uneltiri n'au conținut nici după căderea Franței și nici măcar în ultimele zile când prin străduințele sale America a intrat în războiu cu Japonia.

În numărul trecut, am remarcat o telegramă reproducă de ziarul „Bruxeller Zeitung” după care ar fi iminentă o rupere a relațiilor dintre Statele Unite și Franța, mai ales după confiscarea lui *Normandie*, marele transatlantic francez. Vestea aceasta a fost urmată de o alta în același gen, în care se arată că Anglia ar fi trimis un ultimatum guvernului dela Vichy, fără să se precizeze ce anume condițiuni conținea ultimatumul.

O telegramă din Vichy, arată că la ministerul de externe francez se constată că afirmația făcută de corespondentul din Washington al ziarului suedez „Helsingborg Dagblad” că Anglia ar fi adresat un ultimatum guvernului din Vichy, este lipsită de orice temei.

De altfel ziarele suedeze bat recorduri în afirmații fantastice, în ultima vreme, iar unele evenimente din Suedia dau foarte mult de gândit. Iată de pildă relatările unei telegrame din Berlin, de dată foarte recentă:

Crearea unei filiale a lui „British Council” la Stockholm, în prezența ministrului britanic al cultelor, nu este lipsită de o notă caracteristică, date fiind împrejurările în care ia naștere — se declară în cercurile politice de aici.

Se reamintește că „British Council” este centrala de spionaj a serviciului secret britanic, centrală careia i s'a dat un aspect științific și care este folosită ca organ financiar pentru acțiunile de corupție, ca acelea ce au fost descoperite în special în Sud-Estul Europei.

Cuvintele pe care ministrul Mării Britanii la Stockholm le-a rostit cu prilejul acestei solemnități, lasă să se recunoască, după concepția de aci, în afară de orice îndoială, care sunt misiunile și scopurile pe care și le-a asumat această filială a lui „British Council”, cu atât mai mult, cu cât Suedia a devenit țara în care propaganda britanică se manifestă în largul ei în Europa.

În legătură cu ultimele svonuri privitoare la o declarație de războiu între Soviete și Japonia în urma presiunilor ce ar face Anglia și America asupra aliatului bolșevic, d-l Hori, înlocuitorul purtătorului de cuvânt al oficiului de informații japoneze a declarat că pare să fie probabil că Anglia și Statele Unite să încerce să-și asigure ajutorul Sovietelor. Tot d-sa a adăugat, că nu s'a confirmat oficial dacă forțe olandeze dau ajutor trupelor britanice la Singapore.

Un fapt de importanță deosebită, este ocuparea insulei portugheze Timor, din apele Mării Chinei de Sud, de către forțele australiene și olandeze. Miercuri la amiază, radio Londra anunțase că insula apropiată, Maccao, de asemenea portugheză, ar fi fost ocupată de Japonezi. Știrea era pe de-a-întregul inventată și acum vedem care a fost rostul ei, acela de a servi ca pretext pentru ocuparea insulei Timor.

Consiliul de miniștri portughez s'a ocupat în mod special de această chestiune și a convocat pentru Vineri o sesiune extraordinară a Parlamentului, pentru a se comunica o importantă

declarație guvernamentală în legătură cu ocuparea de către trupele australiene a insulei amintite. Nu este exclus ca acest gest al Englezilor să

aiibă repercursiuni largi în America Latină, unde glasul Portugaliei se bucură de o rezonanță vie și mult simpatizată.

Războiul din Extremul Orient

Mai curând chiar decât am putut prevedea înainte de începerea ostilităților dintre Japonia și America, luptele aeriene și navale, au cedat simțitor în intensitate față de cele ce au loc pe uscat. Cu toate că Japonezii au debarcat în Borneo și anume în provincia Sarrawak, ocupând o largă fâșie a coastei, totuși centrul strategic al frontului extremo-oriental s'a mutat din Pacific în regiunea continentală a Asiei.

În apropierea Hong-Kongului, ofensiva continuă de câteva zile cu aceeași furie, atât din partea artileriei grele japoneze, cât și din partea aviației. Pozițiile pe care le ocupă Japonezii în această zonă sunt extrem de avantajoase. Unitățile nipone au fost întărite cu încă două divizii și stăpânesc cele patru coline care înconjoară din trei părți insula Victoria pe care se află Hong-Kongul. De pe mare, bateriile grele ale vaselor de războiu bombardează la rândul lor portul, făcând astfel imposibilă orice legătură terestră sau maritimă cu orașul.

În regiunea Kaulun, la gura fluviului Yang-Tse, este înregistrată o încercare a forțelor lui Chang-Kai-Shek, în scopul de a slăbi presiunea japoneză asupra Hon-Kongului. Rezultatele acestei acțiuni nu se cunosc, dar este probabil că ele nici nu vor fi demne de luat în seamă, deoarece Hong-Kongul are un front extrem de redus, care urmează linia periferiilor, iar spatele pozițiilor nipone este asigurat de puter-

nice efective de infanterie, care deocamdată așteaptă într-o relativă inactivitate momentul când vor putea pătrunde în oraș.

Trupele guvernului din Chung King, par să fi început acțiuni simultane și în provinciile Shansi, Honan și Chekiang. Dar în același timp, comandamentul forțelor japoneze anunță distrugerea completă a diviziei 27-a chineze.

Rezistența Hong-Kongului pare să fi ajuns la sfârșit, deoarece reprezentanții diplomați din oraș părăsesc Hong-Kongul pe calea aerului. Între primii care au plecat, au fost diplomații guvernului chinez din Chung-King.

Ofensiva împotriva Birmaniei este în plină desfășurare, deoarece trupele japoneze, după ce au așteptat lămurirea situației din nordul Malaeziei, au înțeles să treacă prompt la acțiune, pentru a tăia calea Burmei, atât de folositoare trupelor chineze. De aceea s'au și înregistrat intervenții izolate ale trupelor chineze, în încercări de a trece frontiera Thaiandei, dar ele au fost respinse imediat.

În cursul luptelor pentru Birmania, garnizoana engleză din Victoria, care apără aici aeroportul pentru esca obligatorie între Rangoon și Singapore a fost silită să se retragă. De altfel, după efectul redus al acestei garnizoane, se poate deduce că Englezii nu erau pregătiți pentru o rezistență mai serioasă.

Ultimele comunicate japoneze

Comunicatele cele mai recente, din sursă japoneză, aduc o serie de precizări în legătură cu operațiile din Pacific și Asia de răsărit.

Astfel, secția navală a marelui cartier general imperial, anunță că din informațiile primite de marina japoneză și din fotografiile luate de aviația japoneză, se confirmă distrugerea flotei americane din Pacific și a unităților aviației americane staționate în Haway.

Flota americană din Pacific a suferit următoarele pierderi: Cinci vase de linie, dintre care unul de clasa „California”, unul de clasa „Maryland”, unul de clasa „Arizona”, unul de clasa „Utah” și unul a cărui clasă n'a fost identificată. Aceste cinci vase de linie au fost scufundate. De acemenea au fost scufundate două crucișătoare și un mare vas petrolifer.

Au fost grav avariate, încât nu mai pot fi reparate, trei vase de linie, precum și două crucișătoare ușoare și două distrugătoare. Au fost grav avariate, dar nu atât de rău ca cele pre-

cedente, un vas de linie și patru vase de categoria a doua. Avioanele americane distruse se cifrează la 450 de aparate, distruse cu mitralierele sau incendiate. Un număr de 14 avioane engleze au fost doborâte în lupte aeriene, iar alte numeroase avioane au fost distruse pe teren. Au fost incendiate 14 hangare pentru adăpostirea avioanelor, în timp ce mai multe alte hangare au fost grav avariate de bombe.

Comunicatul oficial adaugă amănuntul că marina japoneză a folosit în cursul operațiilor din insulele Haway, un tip special de submarine, care au pătruns în interiorul portului Pearl Harbour, unde au scufundat un vas de linie de clasa „Arizona” și au provocat avarii grave altor vase inamice.

Pierderile Japonezilor au fost de 29 avioane, iar cinci dintre submarinele speciale nu s'au înapoiat la bazele lor. În sfârșit, comunicatul japonez arată că nu s'a pierdut niciun singur vas de suprafață.

Trupele japoneze în plină ofensivă

Atât pe insula Luzon, cât și pe insula Zao, din Filipine, trupele japoneze se află în înaintare. Coloanele japoneze înaintează atât din Nordul, cât și din Sudul insulei Luzon, punct principal strategic asupra căruia se îndreaptă atenția specială a comandantului imperial japonez. În Birmania, trupele japoneze înaintează asupra istmului Kra, după ce au ocupat aeroportul Victoria. Alte trupe japoneze, din zona Singapore și Kota Bahru, sunt pe cale

să înainteze, după ce au distrus importante forțe mecanizate japoneze.

Forțele armate japoneze au primit întăriri în toate zonele operative. Înaintarea japoneză în direcția Penang a făcut mari progrese. Centura externă de apărare a deschis focul asupra avangardelor japoneze. Japonezii operează atacând din cinci baze thailandeze. Pe uscat se semnalează violente lupte corp la corp. În provincia Kedah, Japonezii au sprijinit ofensiva lor pe

numeroase care de luptă. Agențiile engleze califică situația din Malaezia ca fiind foarte gravă. Principalul pericol este întrevăzut în faptul că Singapore ar putea fi izolat ca bază navală și ca centru de comerț.

Ultimele știri venite din Singapore, limpezesc situația luptelor din Malaezia de Nord. Din aceste știri reiese că forțele armate japoneze venind din Thailanda înaintează de-a-lungul râului Muda, care formează frontiera provinciei Kedah și care se varsă în Oceanul Indian în fața importantului port și fortăreața Penang. Englezii anunță că avangardele japoneze se află numai la 15 km. de gura fluviului. Penangul, care a fost întărit în mod considerabil în ultimul timp este, după Singapore, cel mai important bastion britanic în Malaezia.

Remarcabilă activitate aeriană pe frontul rusesc

Pe frontul rusesc se anunță o remarcabilă activitate aeriană germană în partea centrală a frontului. Puternice lupte corp la corp s'au dat apoi în regiunea dela Nord a frontului, lupta fiind susținută de către un regiment din Prusia orientală. Deși bolșevicii, au suferit pierderi foarte grele, ei au atacat în mai multe rânduri pozițiile acestui regiment de infanterie.

Cu ocazia acestor atacuri, inamicul, care vârise în foc toată infanteria sa, a reușit să treacă prin focul de baraj al trupelor germane și să pătrundă în primele linii ocupate de trupele germane. În lupte corp la corp, foarte crâncene, bolșevicii au fost complet nimiciiți.

Cu toată prezența flotei sovietice în Golful Finlandei, un trafic comercial intens se face între coastele baltice și Finlanda, grație acțiunii de supraveghiere a forțelor navale finlandeze și germane. Până în prezent, toate atacurile efectuate de torpiloarele sovietice împotriva convoaielor, au dat greș, iar flota sovietică a suferit pierderi considerabile.

O telegramă din New-York transmisă de agenția Rador, anunță că „Associated Press” vestește din Chung-King că trupele sovietice efectuează mișcări de mare întindere de-a-lungul graniței cu Mancukuo.

Accelerarea fabricației de războiu în America

Știri primite din Washington, confirmă că președintele Roosevelt a adresat marilor industriași și sindicatelor americane un apel, cerându-le să intensifice fabricarea materialului de războiu. Acest material nu va servi numai Statelor Unite, ci și pentru furniturile către Anglia, China și Soviete. „Statele Unite, termină apelul, se găsesc puse acum în fața celei mai grele misiuni din toată istoria lor”.

Citiți

Gazeta Transilvaniei

Redactor responsabil
ION COLAN